

Dones amb bata blanca

ANNA TOMÀS

ASSAIG

Lluís Martínez,
Metgesses de Catalunya.
PÒRTIC. Barcelona, 2004.

Nena, quan vindrà el metge? Encara avui, l'home que porta una bata blanca és un metge. La dona cal que ho demostrï explícitament, cal que es presenti. Aquesta situació, fruit d'un clíxé persistent, contrasta amb el fet que les noves formades de llicenciats en medicina són fonamentalment noies, quan encara no fa un segle tenien l'accés vetat a aquests estudis. La cursa de fons empresa per les dones per accedir a l'amfiteatre anatòmic, així com els reptes, inquietuds i prejudicis amb què s'enfronten en el dia a dia de la seva professió és el que es desprèn de les entrevistes que Lluís Martínez ha fet a 25 metgesses de Catalunya.

Els testimonis escollits pertanyen a diferents generacions, amb la qual cosa el lector coneix com era ser estudiant i després metgessa en els anys d'intensa politització universitària i com es viu actualment la compaginació feina-llar i el fet de trobar condicionada l'especialitat a la nota que s'obté a l'examen MIR.

Arran de la Caputxinada la policia va retirar la documentació a 375 estudiants, però cap d'ells era dona. Les autoritats estaven convençudes que les estudiants hi havien anat enganyades, o bé no se les prenién seriosament. I és que les dones no podien desenvolupar activitats polítiques, de la mateixa manera que, fins i tot avui en dia, més d'un se sorprèn si en un quiròfan no és l'home qui té el bisturí a la mà.

Moltes metgesses escullen aquells camps que no impliquen una disponibilitat de 24 hores diàries, ja que així poden ocupar-se també de la vida familiar. Algunes entrevistes revelen que són nombroses les dones que prefereixen ocupar-se personalment de la llar, perquè no els agradaria com ho farien els seus marits o companys. Els canvis que assenyalen aquestes professionals són molts, però ressalta el fet que l'accés de la dona a la medicina coincideix amb la deserció dels homes, ja que

es considera una professió en franca devaluació. Conscientment o no, es creu que, pel fet de ser una feina sense el prestigi del qual gaudia abans, ja està bé que la dona l'exerceixi.

Sigui com sigui, cada cop hi haurà més dones amb bata blanca i una pregunta a fer-se és si la pràctica mèdica és la mateixa quan la du a terme un home o una dona. La polè-

mica està servida, perquè les diferències les remarquen sobretot els pacients, que en general atorguen a les metgesses més capacitat d'empatia, qualitat important davant la despersonalització creixent de la medicina.

Lluís Martínez, llicenciat en ciències de la informació i actual subdirector de l'AVUI, ha escrit un llibre complet i plural,

que si bé a primer cop d'ull pot semblar adreçat a personal mèdic, esdevé una lectura que planteja temes d'interès general, com ara els reptes de la salut del segle XXI i la necessitat ineludible de dedicar més temps al malalt. Així mateix, *Metgesses de Catalunya* va més enllà de despertar la indignació dels lectors davant una discriminació que sembla eradicar-se massa a poc a poc. El sentiment que incrusta, en les recents titulades en medicina i en el col·lectiu femení en general, és el de valentia, ja que aplega veus modeliques que encoratgen les dones a no conformar-se amb un paper subaltern.

JORDI GARCIA
LLUÍS MARTÍNEZ HA PUBLICAT UN REULL D'ENTREVISTES

ASSAIG

Epistolari Joan Coromines amb exiliats catalans d'Amèrica: Hipòlit Nadal i Mallol i Avel·lí Artís i Balaguer. CURIAL. Barcelona, 2003.

La Fundació Pere Coromines ha publicat, incloent-hi aquest, sis volums de la correspondència de Joan Coromines (Barcelona, 1905 - Pineda de Mar, 1997). Els anteriors volums han recollit les cartes amb Pompeu Fabra, Francesc de B. Moll, Josep Pla, Joan Fuster i Carles Riba. Aquest aplega la correspondència, vint-i-vuit cartes, que s'ha conservat de Coromines amb dos activistes culturals catalans: Hipòlit Nadal (que, des del 1916 fins al 1972, va editar la revista mensual *Resorgiment* a Buenos Aires, la revista catalana de més durada de les que han sortit a l'estranger) i Avel·lí Artís i Balaguer (el pare de *Tísner*, que va dirigir *La Nostra Revista* a Mèxic des del 1946 fins al 1954, any de la seva mort). Aquestes cartes es complementen amb un seguit de documents annexos, que permeten entendre més bé

De pares a fills

CARLES MIRÓ

el context en què es produeixen. Són papers, en gran part inèdits o introbables, que donen elements per fer el retrat d'uns exiliats amb un pes intel·lectual important, i això ja justifica posar-los a disposició del públic. Al marge d'això, si el *Diccionari etimològic i complementari* de Coromines té lectors corrents i no és senzillament una obra de consulta per a especialistes, aquests volums amb les seves cartes i escrits dispersos no mereixen pas una sort pitjor.

POLÈMIQUES I CRÍTQUES

En els annexos hi trobem articles, com la polèmica que Joan Coromines va mantenir amb Rovira i Virgili sobre la manera com s'expressen les dates en català (si s'ha de dir "20 d'agost de 1940" o "20 d'agost del 1940"), que més que un interès lingüístic el tenen com a símptoma de la susceptibilitat amb què els catalans solem tractar certes qüestions lin-

güístiques. Qui segueixi les tafaneries del gremi literari podrà divertir-se amb l'article d'Antoni Rivera -després força conegut com a ufòleg [sic]- en què esbomba unes presumptes paraules de Carles Riba -dites, en tot cas, en privat- en què hauria deixat malament uns quants poetes (entre ells, Salvat-Papasseit i un jove Joan Triadú).

També hi ha dues cartes en què es manifesta la radicalitat dels plantejaments de Coromines, que escriu a Joan Sales: "Per Catalunya no s'ha de recular davant de res ni davant del recurs a les armes"; i a Joan Rocamora (que havia militat a Estat Català): "Si a Catalunya hi hagués separatistes que allí tressin bombes o fessin atemptats, això seria útil a la pàtria, jo els admiraria i de cor estaria amb ells. El desastre és que no n'hi ha cap". Ara bé, Coromines precisa que la via de les armes és "una aventura folla per a les nacions febles que no

s'hi veuen absolutament acorralades" i recomana prudència pel que fa als Estats Units, en un moment que el govern nord-americà pactava amb el règim de Franco ("quan tenim un enemic poderós que està decidit a matar-nos, és suïcida provocar un estranger infinitament més poderós").

Hi ha tretze documents annexos: articles de diaris, una carta de Coromines a *The New York Times* i fins i tot un informe ciclostilat d'una organització clandestina, el Front Nacional de Catalunya, sobre l'homenatge Jordi Rubió i Balaguer, un acte en què va participar Coromines el 3 de març del 1967 (un any just després de la Caputxinada, doncs) i de resultes del qual es va detenir a gran part dels assistents, inclòs Coromines. L'homenatge no havia sigut declarat il·legal tot i que se sabia que es realitzaria, però "el rector", escriu el redactor anònim del Front Nacional de Catalunya, "membre de les forces d'ocupació, un anticatalà furiós, va decidir aprofitar l'acte com a parany". El rector en qüestió era Francisco García-Valdecasas, pare de la que ara és ministra d'Administracions Públiques. No és pas arqueologia el que conté aquest epistolari.

NARRATIVA

Joaquim Borrell,
L'alliberament d'Andròmeda.
COLUMNA. Barcelona, 2004.

L'*alliberament d'Andròmeda* és la història de Felice Righetti, un jove pintor de Parma que viu amb el seu oncle capellà. Una nit, una misteriosa dama d'ulls de color del sucre cremat irromp a la seva vida. Amaga un obscur passat, però la fascinació que desperta en el pintor és tan gran que esdevé la seva model, la seva Andròmeda. En el món renaixentista del segle XVI viuran una passional història d'amor que durà Righetti a pintar el millor quadre de la seva vida. Anys després, el protagonista narrarà tota la història a Diego de Velazquez, que el visita a Venècia. La conversa, amb una copa a la mà, desprendre ensenyaments artístics, però també una estimable reflexió sobre l'amor.

Joaquim Borrell alterna la seva feina de notari a València amb la literatura. És autor, entre altres obres, de *L'esclava de blau*, *La llàgrima d'Atenea* i *Sibilla*, la plebea que va regnar, amb la qual va ser guardonat l'any 2001 amb el 5è premi Nèstor Luján de novel·la històrica. Ara, amb *L'alliberament d'Andròmeda*, ens presenta una obra històrica amb elegants tocs de faula. Llegint-la, el lector no podrà evitar recordar la bellesa del baptisteri florentí i de les lògies de Rafael. A.T.

Núria Mínguez, *Mamma Diva.* PAGÈS EDITORS. Lleida, 2004.

Amb un argument que recorda algunes de les novel·les d'Agatha Christie, *Mamma Diva* s'inicia amb una reunió familiar durant les festes de Nadal en una torre senyorial de Cabriels, propietat d'una exdiva d'òpera, vídua i amb tres filles. La tendresa i fraternitat típiques d'aquestes dates seran substituïdes pels retrets, les sospites i el pànic que desperten un seguit de morts sense motiu aparent. En aquest cas no serà una velleta tafanera ni un inspector grassonet qui descobreixi l'assassí, però els homicidis no quedaran impunes i al final del llibre se'n descobrirà l'autor.

Núria Mínguez ha publicat al llarg de la seva trajectòria literària una vintena de novel·les, principalment policíques. A més, ha guanyat premis com ara el Ciutat de Palma (1974) i el Pere Ramon i Roca de narrativa (2003). Ara bé, *Mamma Diva* és una obra de trama agafada amb pinces, mal puntuada, amb errors gramaticals i algunes incoherències de temps que per molta intriga poètica i sentimental que desperti el llibre resulten imperdonables. A.T.